

3. *Братусь С. Н.* Юридическая ответственность и законность (Очерк теории). — М., 1976. — 85 с.

4. *Базылев Б. Т.* Юридическая ответственность как охранительное правоотношение // Советское государство и право. — 1980. — № 8. — С. 122—125.

6. Правознавство: Підручник / В. Ф. Опришко, Ф. П. Шульженко, С. І. Шимон та ін.; За заг. ред. В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767 с.

7. *Слободников Н. А.* Юридическая и общественная ответственность в системе мировоззренческих качеств работника органов внутренних дел: Сборник науч. трудов. — Минск, 1992. — С. 60—69.

8. *Марчук В. М., Ніколаєва Л. В.* Правомірна поведінка, правопорушення та юридична відповідальність. — К.: Вид-во економ. ун-ту, 1996. — 109 с.

9. *Олійник А.* Поняття та структура механізму забезпечення конституційної свободи особи на міжнародному та регіональному рівнях // Право України. — 2004. — № 12. — С. 37—41.

10. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. — К.: Вид-во «Українська енциклопедія імені М.П. Бажана», 1999. — Т. 2. — 741 с.

11. *Опришко В. Ф.* Актуальні питання розвитку юридичної освіти і науки в КНЕУ // Правове регулювання економіки. — 2009. — № 8. — С. 9—10.

12. *Гетьман А. П., Шульга М. В.* Екологічне право України: Підручник. — Харків: Право.http://ebk.net.ua/Book/law/getman_ekopu/part9/903.htm

Стаття надійшла до редакції 18.05.10

УДК 343.3/7

І. П. Васильківська,

канд. юрид. наук,
доцент кафедри конституційного та адміністративного права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОТИРАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З АВАРІЄЮ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

У статті аналізуються проблеми кримінально-правового забезпечення ядерної безпеки та радіаційного захисту населення після аварії на Чорнобильській АЕС, здійснюється характеристика ядерних злочинів

нів та практика притягнення до кримінальної відповідальності за ці злочини, намічаються перспективи вдосконалення кримінального закону.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, аварія на Чорнобильській АЕС, ядерна безпека, радіаційна безпека, ядерні злочини.

В статье анализируются проблемы уголовно-правового обеспечения ядерной безопасности и радиационной защиты населения после аварии на Чернобыльской АЭС, осуществляется характеристика ядерных преступлений и практика привлечения к уголовной ответственности за эти преступления, намечаются перспективы совершенствования уголовного закона.

Ключевые слова: уголовная ответственность, авария на Чернобыльской АЭС, ядерная безопасность, радиационная безопасность, ядерные преступления.

The article analyzes the problems of criminal and legal ensure nuclear safety and radiation protection of the population after the Chernobyl accident, characterizes the nuclear crimes and the practice of criminal responsibility for these crimes, outlines the prospects for improving the criminal law.

Key words: criminal responsibility, Chernobyl accident, nuclear safety, radiation safety, nuclear crimes.

Упродовж 24 років незалежна Україна долає наслідки Чорнобильської катастрофи — найбільшої в історії людства техногенної радіаційної аварії. Аварія призвела до забруднення більш як 145 тис. кв. км території України, Республіки Білорусь та Російської Федерації. Внаслідок Чорнобильської катастрофи постраждало майже 5 млн людей, забруднено радіоактивними нуклідами близько 5 тис. населених пунктів. Від радіаційного впливу лише в Україні постраждали близько 2,6 млн осіб, зокрема понад 600 тис. дітей. Після Чорнобильської аварії Україну оголошено зоною екологічного лиха. Крім України, Республіки Білорусь та Російської Федерації вплив аварії на Чорнобильській АЕС відчули на собі Швеція, Норвегія, Польща, Австрія, Швейцарія, Німеччина, Фінляндія, Великобританія та інші держави [1].

Одразу після Чорнобильської катастрофи у подолання її наслідків вкладаються величезні економічні, матеріальні та людські ресурси. У цей час розпочинається також планомірне створення

законодавчої бази з питань ядерної безпеки та протирадіаційного захисту населення — вперше в Україні з часів початку використання ядерної та атомної енергії. Відсутність такого законодавства в СРСР призвела до неможливості у судовому порядку встановити винуватців аварії, міру їх відповідальності за заподіяну шкоду та ефективно вирішити питання компенсації цієї шкоди. Це стало причиною й того, що після розпаду Радянського Союзу Україна залишилася сам-на-сам з проблемою ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Особливе місце у юридичному забезпеченні ядерної та радіаційної безпеки зайняли кримінально-правові норми. По суті, першим законодавчим актом у вирішенні проблем радіаційного захисту населення став Указ Президії Верховної Ради СРСР від 3 березня 1988 р. «Про кримінальну відповідальність за незаконні дії з радіоактивними матеріалами». Відповідно до цього Указу Кримінальний кодекс України 1960 р. [2], який діяв на той час, було доповнено нормами, де встановлювалась кримінальна відповідальність за незаконне придбання, зберігання, використання, передачу або руйнування радіоактивних матеріалів (ст. 228²), їх розкрадання (ст. 228³), погрозу вчинити розкрадання або використання радіоактивних матеріалів (ст. 228⁴) та порушення правил зберігання, використання, обліку, перевезки радіоактивних матеріалів (ст. 228⁵) [3]. Згодом було введено кримінальну відповідальність за утаювання або перекручення відомостей про стан радіаційної обстановки в районах забруднення (ст. 227¹), заготівлю, переробку або збут продуктів харчування чи іншої продукції, що містить радіоактивні речовини понад гранично допустимі рівні (ст. 227²) [4].

У чинному Кримінальному кодексі України (далі — КК) [5], прийнятому 2001 р., коло злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки значно розширилось. Наразі в КК так звані ядерні злочини присвячені: ст. 262 — передбачає, зокрема, відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем; ст. 265 «Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами»; ст. 266 — «Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали»; ст. 267 — «Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами»; ст. 327

«Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції»; ст. 414 — яка передбачає відповідальність військовослужбовців, зокрема, за порушення правил поведінки з радіоактивними матеріалами, якщо це заподіяло потерпілому тілесні ушкодження або створило небезпеку для довкілля.

До злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки належать також новели КК 2001 р.: ст. 261 — встановлює відповідальність за напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення, з-поміж яких називаються й радіоактивні матеріали; ст. 267¹ «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки» [6]; ст. 265¹ «Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію» [7]; ст. 274 «Порушення на виробництві правил ядерної або радіаційної безпеки». Ядерні посягання є складовими диверсії (ст. 113 КК), яка, зокрема, передбачає відповідальність за вчинення з метою ослаблення держави дій, спрямованих на радіоактивне забруднення; контрабанди (ст. 201 КК) — встановлює відповідальність за незаконне переміщення відповідних предметів, серед яких є й радіоактивні матеріали, через митний кордон України. Ядерними можна вважати також деякі екологічні злочини, як-от: ст. 237 КК, котра передбачає відповідальність суб'єкта за невжиття заходів щодо ліквідації або усунення наслідків екологічного забруднення на території, що зазнала забруднення небезпечними речовинами або випромінюванням, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки; ст. 238 КК — встановлює, зокрема, відповідальність за приховування або умисне перекручення службовою особою відомостей про радіаційний стан, що негативно впливає на здоров'я людей, рослинний і тваринний світ; ст. 239 — передбачає відповідальність за забруднення або псування земель речовинами, шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля (у тому числі радіоактивними), внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля, і т. д.

Зауважимо, що норми про ядерні злочини містяться у різних розділах КК: розділі I «Злочини проти основ національної безпеки України», розділі VII «Злочини у сфері господарської діяльності», розділі VIII «Злочини проти довкілля», розділі IX «Злочини проти громадської безпеки», розділі X «Злочини проти безпеки

виробництва», розділі XIII «Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення», розділі XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)». Між тим, окремі науковці висловлюють пропозиції об'єднати ці злочини в самостійний розділ (главу) Особливої частини КК — «Злочини проти радіаційної безпеки» [8] або «Злочини проти ядерної та радіаційної безпеки (ядерні злочини)» [9]. Водночас, визначення чіткого переліку відповідних злочинів — проблема, яка ще не знайшла свого вирішення у науковій літературі.

Ядерні злочини — це суспільно небезпечні винні діяння, котрі посягають на ядерну та радіаційну безпеку. Під час характеристики цих злочинів варто звернути увагу на їх багатооб'єктність. Крім ядерної та радіаційної безпеки, додатковими безпосередніми об'єктами цих злочинів часто виступають життя та здоров'я людини, власність, довкілля. Останні суттєво підвищують небезпечність аналізованих злочинних посягань; вимагають виділення кваліфікованих складів злочинів і прямо впливають на їх кваліфікацію.

Разом з тим, оскільки життя та здоров'я людини, власність, довкілля є додатковими безпосередніми об'єктами злочинів проти ядерної та радіаційної безпеки, заподіяння їм шкоди є однією з ознак складів цих посягань, повністю охоплюється ними і не вимагає додаткової кваліфікації за іншими статтями КК, якщо інше не випливає з закону про кримінальну відповідальність.

Характерною ознакою переважної більшості ядерних злочинів є предмет, до якого законодавець, зокрема, відносить: радіоактивні матеріали; ядерний вибуховий пристрій чи пристрій, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію і може через свої властивості спричинити загибель людей, шкоду здоров'ю людей, майнову шкоду у великому розмірі або значне забруднення довкілля; будь-які речі, котрі перебувають у межах зони відчуження чи зони безумовного (обов'язкового) відселення; продукти харчування або іншу продукцію, радіоактивно забруднену понад рівні, що допускаються; відомості про радіаційний стан в певних районах чи на певній території.

З об'єктивної сторони злочини у сфері ядерної та радіаційної безпеки можуть вчинятися шляхом як дії (активної поведінки),

так і бездіяльності (пасивної поведінки). Прості (основні) склади аналізованих злочинів часто сконструйовані як формальні, тобто є закінченими з моменту вчинення діяння (ст. 261, ч. 1 ст. 265, ч. 1 ст. 265¹, ч. 1 ст. 266, ч. 1 ст. 267¹ КК). Разом з тим, частина ядерних злочинів мають матеріальні склади. Як ознака основного або кваліфікованого складів злочину у ряді статей передбачені суспільно небезпечні наслідки: загибель людей або інші тяжкі наслідки (ст. 237, ч. 2 ст. 238, ч. 3 ст. 265, ч. 3 ст. 265¹, ч. 2 ст. 267, ч. 4 ст. 267¹, ч. 2 ст. 274, ст. 327 КК). Тяжкість реальної шкоди у цьому випадку слугує вагомою підставою для встановлення кримінальної відповідальності за вчинення порушень, що її спричиняють (можуть спричинити).

Достатньо небезпечним є й наслідок у вигляді створення реальної загрози загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків (передбачений, зокрема, ч. 1 ст. 267, ч. 1 ст. 274 КК), тому що в цьому випадку матеріальна шкода не настає лише за так званої «щасливої випадковості» [10].

Додамо, що в матеріальних складах аналізованих злочинів обов'язковою ознакою їх об'єктивної сторони є причинний зв'язок. Необхідно встановити, що саме це діяння, передбачене диспозицією статті КК, перебуває у причинному зв'язку з наслідком як необхідним і закономірним його результатом.

Суб'єктивна сторона більшості злочинів проти ядерної і радіаційної безпеки характеризується умислом (в основному це стосується злочинів з формальним складом) або подвійною (змішаною) формою вини, що передбачає умисел або необережність щодо діяння (наприклад, стосовно порушення певних правил безпеки) і необережність щодо наслідку (наприклад, до загибелі людей). Виходячи з того, що головним при встановленні характеру злочину є ставлення суб'єкта до наслідків, визначених в законі, посягання на радіаційну безпеку з подвійною формою вини загалом є злочинами необережними.

Для злочинів, передбачених статтями 261, 266, 327 КК, обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є мета.

Що стосується суб'єкта, то він у ядерних злочинах може бути як загальний, так і спеціальний. Причому, за вчинення з метою ослаблення держави дій, спрямованих на радіоактивне забруднення (ст. 113 КК), крадіжку, грабіж, розбій і вимагання радіоактивних матеріалів (ст. 162 КК) відповідальність загального суб'єк-

та настає з 14 років. Спеціальним суб'єктом може бути службова особа або особа, на яку покладено відповідний обов'язок (наприклад, здійснювати дезактиваційні чи інші відновлювальні заходи щодо ліквідації або усунення наслідків екологічного забруднення, дотримуватися відповідних правил). Вчинення порушення вимог режим радіаційної безпеки службовою особою передбачено як особливо кваліфікуючу ознаку цього посягання (ч. 4 ст. 267¹ КК).

Як бачимо, злочини, котрі посягають на ядерну та радіаційну безпеку, відрізняються своєю різноманітністю. Між тим, усім цим злочинам притаманна спільна риса — високий ступінь суспільної небезпечності, зумовлений тим, що внаслідок їх вчинення завдається шкода або створюється загроза життю та здоров'ю широкого й невизначеного кола осіб, заподіяння великої майнової шкоди, значного забруднення довкілля. Про розміри такої шкоди і свідчать наслідки аварії на Чорнобильській АЕС.

Говорячи про поширеність правопорушень проти ядерної та радіаційної безпеки, необхідно враховувати високий ступінь латентності відповідних протиправних діянь. Це пов'язано з тим, що радіоактивний вплив не фіксується органами чуття людини без спеціальних реєструючих приладів, а особи, відповідальні за радіаційну безпеку, часто не зацікавлені в розголошуванні фактів незаконних дій, якщо вдалося попередити настання шкідливих наслідків.

Що стосується Чорнобильської зони, то тут найчастіше вчиняються злочини, пов'язані з порушенням вимог радіаційної безпеки (ст. 267¹ КК), тобто переміщення (вивезення, винесення тощо) за межі зони відчуження чи зони безумовного (обов'язкового) відселення без надання передбаченого законом дозволу або проведення дозиметричного контролю будь-яких предметів (незалежно від того, є вони радіоактивно забрудненими чи ні).

Свого часу відсутність відповідної норми у КК сприяла тому, що після аварії з території Чорнобильської зони, де після евакуації тамтешні жителі залишили чимало цінних речей — дорогоцінні та кольорові метали, ювелірні вироби, гроші, домашню худобу, меблі, одяг, посуд, дитячі іграшки і т. п. (а з часом завелось багато дичини, рясно родили гриби та ягоди) — почали вивозитися радіоактивно забруднені предмети, з яким невидима,

але згубна для здоров'я і життя радіація почала розноситися по світу.

До того ж після аварії на Чорнобильській АЕС майно, що залишилося на території зони відчуження, було вилучене з господарського обігу, відтак, одержало нульову вартість, тому його привласнення юридично не вважалось крадіжкою. (Предметом злочинів проти власності може бути майно, яке має вартість, ціну і перебуває в чужій власності. У разі ж викрадення чорнобильського майна діями винних не завдається матеріальна шкода, що є однією зі складових частин об'єктивної сторони даного складу злочину). Введення вищеназваної кримінально-правової норми усунуло ці проблеми.

На думку правоохоронців, збільшенню випадків притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 267¹ КК сприяє неналежна охорона зони відчуження, що призводить до безперешкодного проникнення сюди громадян без спеціальних дозволів, які намагаються вивести із зони радіоактивного забруднення різноманітні предмети. Головним чином це метал, тобто фрагменти металокопункцій, риба, гриби [11].

Так, наприкінці травня 2008 р. працівники прокуратури Київської області та головного управління боротьби з організованою злочинністю та корупцією Служби безпеки України затримали двох мешканців Іванківського району при спробі вивести із зони відчуження Чорнобильської АЕС 15 т виробів з металу без будь-яких супроводжуючих документів для їх подальшого збуту як металобрухту. Було встановлено, що доза радіоактивного випромінювання даних виробів у сотні разів перевищувала допустимі норми. Прокуратурою області було порушено кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ст. 267¹ КК. Також було встановлено, що до вчиненого злочину причетні працівники батальйону міліції з охорони зони радіоактивного забруднення ГУ МВС в Київській області. За результатами розслідування чотирьом особам, у тому числі працівникам міліції, було пред'явлено обвинувачення. Наприкінці жовтня цього ж року суд визнав їх винними у порушенні вимог радіаційної безпеки. Судом призначено покарання, передбачене відповідною санкцією статті КК, у тому числі позбавлення волі¹².

Загалом, за фактами переміщення за межі зони відчуження без проведення дозиметричного контролю продуктів харчування рослинного і тваринного походження, будівельних матеріалів, мета-

лобрухту працівниками міліції лише в 2008 та 2009 рр. порушено 28 кримінальних справ [13].

Також мають місце викрадення радіоактивних матеріалів зі спеціального охоронюваного об'єкта. За такими фактами порушуються кримінальні справи за ознаками вчинення злочину, передбаченого ст. 262 КК [14].

Ще одна небезпека: дедалі більшої популярності набуває полювання в околицях Чорнобиля. У 2009 р. з радіоактивною дичиною в межах зони відчуження затримано 212 мисливців [15].

Порушується законодавство й у сфері охорони та збереження рибних ресурсів. Рибу виловлюють забороненими знаряддями лову, організованими групами бракон'єрів та реалізується населенню. Безпечність же для вживання виловленої та реалізованої риби бракон'єри не перевіряють. Лише за один місяць (травень 2009 р.) виявлено 3 факти незаконного вилову риби в зоні відчуження, за якими порушено 3 кримінальні справи, які було розглянуто судом та постановлено обвинувальні вироки [16].

Зрештою, всі ці заходи покликані запобігти розповсюдженню потенційно радіоактивних предметів, відтак, забезпечити ефективний захист населення від шкідливого впливу радіації, дотримання вимог ядерної та радіаційної безпеки. Вважаємо, що підвищеному протирадіаційному захисту населення сприятиме не лише вдосконалення відповідної правозастосовчої практики, але й подальший розвиток законодавства про кримінальну відповідальність за посягання на радіаційну безпеку.

Беручи до уваги те, що основні склади правопорушень у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки визначені у ст. 81 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» [17], пропонуємо криміналізувати ті посягання, які відрізняються підвищеною суспільною небезпечністю: невиконання службових обов'язків у критичних ситуаціях, що призвело або могло призвести до людських жертв чи радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища; насильницькі дії, які перешкоджають оперативному персоналу та посадовим особам виконувати службові обов'язки; пряме чи опосередковане примушування посадовими особами оперативного персоналу до порушення регламенту та інструкцій з експлуатації ядерної установки, джерела іонізуючого випромінювання; направлення посадовою особою підлеглих у радіаційно небезпечні зони без

їх згоди і без інформування про можливі рівні опромінювання; приховування факту про виникнення аварії на ядерній установці, джерелі іонізуючого випромінювання; необґрунтований або умисний викид радіоактивних речовин в атмосферу, водне середовище та надра в кількостях, що перевищують гранично допустимі рівні.

Література

1. 20 років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє: Національна доповідь України. — К.: Атіка, 2006. — С. 6; Чорнобиль. Двадцять років потому. Бібліографічний покажчик. — К., 2006. — С. 12.

2. Кримінальний кодекс України від 28.12.1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1961. — № 2. — Ст. 14 (втратив чинність).

3. Про внесення доповнень і змін до Кримінального і Кримінально-процесуального кодексів Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 14.04.1988 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1988. — № 17. — Ст. 427.

4. Про відповідальність за порушення вимог режиму радіаційної безпеки, заготівлю, переробку і збут радіоактивно забруднених продуктів харчування: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 28.01.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 11. — Ст. 106.

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26. — Ст. 131.

6. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення правил радіаційної безпеки: Закон України від 19.04.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 32. — Ст. 412.

7. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо боротьби з ядерним тероризмом у зв'язку з ратифікацією Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму: Закон України від 24.05.2007 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 34. — Ст. 447.

⁸ Плева К. В. Кримінальна відповідальність за суспільно небезпечні діяння стосовно радіоактивних матеріалів: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Нац. акад. внутр. справ України МВС України. — К., 2005. — 16 с.

9. Деркач А. Л. Організаційно-правові аспекти контролю у галузі ядерної та радіаційної безпеки: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — К., 2007. — 16 с.

10. Пащенко О. О. Кримінальна відповідальність за порушення правил ядерної або радіаційної безпеки: соціальна обумовленість і склад злочину: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2004. — 20 с.

11. Ярошенко В. Зона відчуження — територія закону // Вісник Чорнобиля. — 2009. — 28 березня. — С. 1.

12. Суд визнав винними чотирьох мешканців Київської області у порушенні вимог радіаційної безпеки // http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=20046&s=print

13. Роль прокуратури у встановленні законності на території Чорнобильської зони // <http://prokuratura.kiev.ua/news/370/>

14. Ярошенко В. Зона відчуження — територія закону // Вісник Чорнобиля. — 2009. — 28 березня. — С. 1, 3.

15. Солонина Є. Радіоактивна загроза «людського фактору» // <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1811085.html>

16. Роль прокуратури у встановленні законності на території Чорнобильської зони // <http://prokuratura.kiev.ua/news/370/>

17. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 12. — Ст. 81.

Стаття надійшла до редакції 27.05.10

УДК 342.734

О. М. Гришко,
старший викладач кафедри теорії
та історії держави і права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ У ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ ЗОНІ

У статті розглядаються соціальні заходи запобігання віктимної поведінки осіб похилого віку як різновид загальносоціальних заходів запобігання злочинності у Чорнобильській зоні.

Ключові слова: особа похилого віку, соціальні заходи запобігання злочинності, віктимна поведінка, Чорнобильська зона.